

Ruxandra DUMITRESCU

Pentru că vacanța de vară ne oferă zile însorite și o poftă sporită de plimbare am să prezint câteva posibilități de a evada din obișnuitul de zi cu zi.

O idee interesantă pentru cel cărora le place să îmbine într-un menu bogat, cultura, istoria, natura și ineditul, este excursia „scurtă” în afara New York-ului pe coasta New England-ului. Ținta noastră acum e New Haven. Nu numai că acest loc e la numai 2 ore de condus de New York, dar oferă câte puțin din toate celui mai exigent călător.

Cum ajungem acolo? Venind dinspre Queens, New York, Triboro Bridge luați Cross Bronx Expressway cu direcția New England, I-95, apoi în New Haven trebuie I-91 și urmați indicatoarele locale (pot fi și alte alternative, dar principal este de urmat I-95).

Ca întotdeauna când mergem într-o călătorie trebuie să ne facem o idee dinainte despre locul de vizitat, punctele de interes, așa numita *meta-cognition*. Apoi vedem pe viu, cunoaștem, avem impresii personale, multe legate de evenimente impredictibile. Reîntorși acasă retrăim cu ochiul minții și ne îmbogățim sufletul cu amintirile care ajung în tezaurul personal de neuitat.

New Haven are origini puritane. Un preot, John Davenport, împreună cu 500 de enoriași, au poposit pe aceste maluri ale așa-zisului *Long Island Sound* în 1638. Aceștia au devenit mai târziu un grup de comercianți cu stare. De la început au avut negocieri pentru pământ cu triburile de nativi locali, indienii Quinniac, în schimbul unor unelte de casă: cuțite, securi, linguri și pânzeturii. Prin anii 1770 zona a fost în fruntea activității revoluționare contra englezilor.

Pușcăriile din *New Haven* au creat istorie în sec.19, prin afacerea *Amistad* (vezi și filmul lui Spielberg), când un grup de sclavi africani a luat controlul unei corăbii spaniole cu același nume. Încercând să ajungă înapoi acasă, ei au fost capturați aici de americani. Apărarea de avangardă a reușit eventual să ceară achitarea lor și supraviețuitorii au ajuns după peripeții acasă.

Economia orașului s-a transformat treptat de la agricultura la industrie, arme, îmbrăcăminte și unelte. Locuințe frumoase au fost construite în partea orașului ce a devenit așa-numitul *The Elm City*, după pomii care abundau, creând un compromis dezirabil între oraș și țară.

Cea mai mare parte a orașului a fost construită cam pe la sfârșitul sec. 19 (e considerat ca primul oraș construit după un plan de sistematizare original, în 1638, în formă de rețea rectangulară cu parc central). Pe la începutul sec. 20 imigranți de origine italiană, est-europeană, și africani s-au stabilit aici. Prin anii '50 populația s-a retras spre suburbii, iar o renovare urbană nu prea fericită a fost depășită de o revitalizare pozitivă în ultimii 20 de ani. Orașul acum oferă legături bune de transport, acces și zonă comercială.

De notat că acesta este locul de naștere al actualului președinte G. W. Bush.

Yale University, una din cele mai prestigioase locuri de învățământ din lume tronează peste oraș și impune un aer englez universitar de calibrul unui Oxford sau Cambridge, nu numai ca amplasament, arhitectură, etc., dar și prin comunicarea cu lumea exterioară. www.yale.org. (De notat că abia prin anii '70 femeile au fost admise la universitate).

Clădirile din complex, construite din piatră fățuită gri, cu ferestre gotice medievale, în stil flamboiant, fac parte din colegiul înființat în 1701 – denumit inițial *Collegiate School* –, mutat aici, în New Haven, din Killingworth, și redenumit *Yale* în 1718 (numele e preluat după *Elihu Yale*, un donator bogat al timpului). Treptat școala s-a mărit prin adăugarea altor centre de studiu: *Instituția Medicală* (1810), *Divinity School* (1822), *Law School* (1843), *Graduate School of Arts and Sciences* (1847), *School of Fine Arts* (1869) and *School of Music* (1894). În 1887 *Yale College* a devenit *Yale University*. Alte școli au fost adăugate în timp printre care Școala de Arhitectură, Școala de Nursing (asistente medicale), și Școala de Management. În total sunt trei componente academice – programul *Undergraduate* (4 ani), programul *Graduate* de arte și știință (masterate) și zece școli pe diverse specialități. Organizații de cercetare, muzee, biblioteci, birouri administrative întregesc lumea în care învață aproximativ 11.000 de studenți. Ce face ca acest campus să fie atât de pitoresc este împărțirea în clădiri mici – dormitoare (după tipul clasic englez), clădiri pe câteva etaje cu curte interioară; în care studenții dorm, mănâncă, dar pot avea și câteva cursuri și activități extracurriculare. Atmosfera de studiu, meditație, și scufundare în istorie sunt evidente și impresionează atât pe student, pe părinte, dar și pe vizitatorul neutru. Intimitatea, coeziunea, sensul de comunitate aici sunt la superlativ și nu mulți alți studenți din alte locuri au privilegiul acesta. Sentimentul de familie, *environment*-ul de locuire confortabil, interacțiunea individuală dintre student și profesor, oferă oportunități deosebite pentru explorarea intelectuală. Condițiile de acceptare aici sunt foarte competitive, aproape de excepție. Fiecare colegiu are blazon propriu, iar studentul care are dificultăți de orice gen primește atenție individuală. Viața socială – deși foarte structurată datorită programului încărcat de cerințe – este bogată, teatrele și sălile au repertoriu permanent și sunt pline.

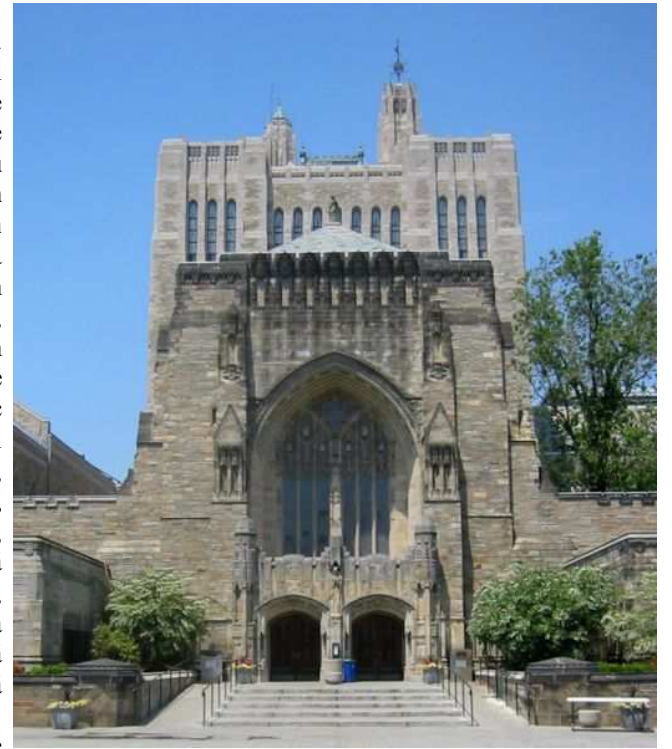
Este atât de plăcut să te plimbi printre pomii umbroși, pe străzi, alei, între clădiri ce adăpostesc atâtea secrete de viață. Să vezi grupuri de studenți (în vizita mea am surprins o tânără studentă, atrăgătoare, explicând mamei ei care era în vizită „Aici am am stat, pe locul acesta, tot anul, pînă la 12 noaptea, ca să învăț”). Printre locurile de interes pentru vizitator se numără, la loc de

frunte, *Galeria de Artă*. Parte din complexul Universității, ea este cea mai veche colecție de artă într-un colegiu american. Fondată în 1832 de colonelul **John Trumbull** ce a achiziționat picturi din Revoluția americană, colecția a adăugat în timp peste 185.000 de lucrări de artă, practic din fiecare timp și cultură: Epoca Antică, Egipt, Asiria, Grecia, picturi italiene vechi, Artă Europeană Romanică Religioasă, Artă din America Veche Centrală, Artă Africană, dar și Artă Modernă.

Una din lucrările ce ne dau motive de mândrie este lucrarea în bronz (una din versiuni) „Domnișoara Pogany”, executată de Constantin Brâncuși în 1919. Fața alungită, într-o unitate cu mâinile cu care accentuează verticalitatea, crează eleganță, iar strălucirea aurie e în contrast cu postamentul de piatră din care se ridică. (Interesant e faptul că în catalogul expoziției, Brâncuși este prezentat ca român, spre deosebire de MOMA și alte locuri unde apare ca francez). Van Gogh, Cezanne, Manet, Degas și Picasso sunt de asemenea reprezentați.

Sterling Memorial Library, este un punct central. Biblioteca este impresionantă nu numai ca element în ansamblu (intrarea se face printr-un fel de turn rectangular de stil), ea are o colecție remarcabilă. Activitatea bogată, expunere internațională prin schimburi de experiență, conferințe, clase, dar și prin exemplarele rare ale cărților de aici. În epoca digitală, multe manuscrise, fotografii, statistici și exemplare rare, care pot fi accesate de toți.

Muzeul *Yale Center for British Art* este o altă clădire de mare interes cultural și artistic ce merită vizitată. **El conține cea mai largă colecție de artă britanică din afara granițelor.** Picturi, sculpturi, desene, cărți rare și manuscrise reflectă evoluția culturii britanice din perioada Elizabethană încoace. Clădirea, construită de unul din marii arhitecți americani, **Louis Kahn** (care a și predat aici până în 1957), este o prezență modernă, monumentală, cu o volumetrie simplă de sticlă mată, reflectorizantă, și oțel, ce îmbracă două curți interioare. Cele 4 nivele îmbină materiale simple ca marmura, stejarul alb și cânepa belgiană, într-o paletă aproape monocromă și odihnitoare. Lumina naturală este posibilă aproape toată ziua, făcând parte din concepția inițială în care lumina artificială (care modifică percepția culorilor) este adusă numai seara sau în zilele întunecoase. *Colecția de Instrumente Muzicale* prezintă, pe trei nivele expoziții permanente, iar în foyerul de intrare, în expozițiile temporare, se pot

Yale Sterling Memorial Library

vedea instrumente vechi, începând din sec. 16.

Viața artistică e prezentă prin teatre, săli de concert, festivaluri, în care studenți, profesori și invitați au reprezentat tot timpul.

Beineke Rare Book and Manuscript Library este o adăugire recentă, din anii '60. Clădirea, concepută de SOM (una din cele mai mari firme de arhitectură din SUA), face o notă contrastantă cu piatra aparentă a clădirilor gotice din restul campusului: un volum solid ca o cutie uriașă gri, din panouri geometrice de marmură doar de 1 cm grosime ce permit trecerea filtrată a luminii ca să protejeze materialele rare.

Vis-a-vis, la intrarea spre clădirile neoclase ale sălilor de spectacole, o sculptură cinetică a lui *Calder* intitulată *Gallows and Lollipops* (*Spânzurați și bomboane*, aluzie la formele rotunde din compoziție) crează un contrast deosebit.

New Haven nu este numai locul lui Yale University.

Apropierea de plajă și ocean este un factor de relaxare și de amintire a faptului că aici, pe malul oceanului, s-au întemeiat primele așezări ale coloniștilor. Acum, plajele, drumurile locale de-a lungul apei, micile restaurante, formează un cadru liniștit, insula Long Island, la sud, acționând ca un scut.

La marginea orașului se află 2 dealuri flancate de stânci roșii, denumite *East Rock* și *West Rock*, înconjurate de parcuri naturale. Ele sunt locuri admirabile de relaxare și plimbare, oferind o priveliște larg deschisă de jur - împrejur.

Impresiile după vizitarea acestor locuri rămân puternice, mai ales că satisfacțiile pot fi diferite, în funcție de gust sau vreme. Dar orice vârstă va găsi ceva interesant de păstrat în cutiuța de amintiri frumoase. Istoria, cultura, arta, și spectacolul inepuizabil al naturii, acompaniate de mâncarea bună, toate contribuie la reușita unei călătorii.